

अ.प.

ऋण व्यवस्थापन कार्यविधि - २०६९ (पहिलो संशोधन २०७७)

प्रस्तावना:

यस संस्थाको ऋण लगानी तथा असुली कार्यलाई प्रभावकारी ढंगबाट व्यवस्थापन गर्नका लागि यस ऋण व्यवस्थापन कार्यविधि-२०६९, पहिलो संशोधन २०७७ तयार पारी लागू गरिएको छ।

परिच्छेद १

संक्षिप्त नाम, प्रारम्भ, परिभाषा तथा उद्देश्य

- १.१. **संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ :**
- १.१.१ यस कार्यविधिको नाम "जागृति बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि, इलामको ऋण व्यवस्थापन कार्यविधि २०६९, पहिलो संशोधन २०७७" रहनेछ।
- १.१.२ यो कार्यविधि सञ्चालक समितिबाट प्रमाणित भएको मितिदेखि लागू हुनेछ।
- १.२. **परिभाषा :**
- विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस ऋण कार्यविधि २०६९, पहिलो संशोधन २०७७ मा :
- १.२.१ "संस्था" भन्नाले जागृति बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि. लाई सम्झनुपर्दछ।
- १.२.२ "विनियम" भन्नाले जागृति बचत तथा ऋण सहकारी संस्था लि.को विनियमलाई जनाउनेछ।
- १.२.३ "ऋण कार्यविधि" भन्नाले यो ऋण व्यवस्थापन कार्यविधि-२०६९, पहिलो संशोधन २०७७ लाई जनाउने छ।
- १.२.४ "छुट" भन्नाले ऋणको व्याजमा प्रदान गरिने छुटलाई जनाउनेछ।
- १.२.५ "व्यवस्थापक" भन्नाले संस्थाको व्यवस्थापनको प्रमुखलाई जनाउनेछ।
- १.२.६ "ऋण विभाग प्रमुख" भन्नाले संस्थाको ऋण विभागको प्रमुखलाई जनाउनेछ।
- १.२.७ "समिति" भन्नाले सञ्चालक समितिलाई जनाउनेछ।
- १.२.८ "उपसमिति" भन्नाले ऋण उपसमिति, कार्यकारी उपसमिति र धितो मुल्यांकन उपसमितिलाई जनाउनेछ।
- १.२.९ "धितो" भन्नाले ऋण लगानी गर्दा सुरक्षण बापत लिइने चल वा अचल सम्पत्तिलाई जनाउनेछ।
- १.२.१० "बचत जमानत" भन्नाले सदस्यहरूको संस्थामा रहेको अवधि तोकिएको बचतलाई जमानी राखेर गरिने ऋण लगानीलाई जनाउनेछ।
- १.२.११ "अचल सम्पत्ति" भन्नाले घर तथा जग्गालाई जनाउनेछ।
- १.२.१२ "एसी" भन्नाले ऋण विश्लेषणका लागि प्रयोग गरिने स्कोरिङ (मापन अंक) औजारलाई जनाउनेछ।
- १.२.१३ "व्यवस्थापन कार्यदल" भन्नाले व्यवस्थापनको प्रमुख, ऋण विभागको प्रमुख र व्यवस्थापकले तोकिएको कर्मचारी सहितको ३ सदस्यीय समूहलाई जनाउनेछ।
- १.२.१४ "एकाघर परिवार" भन्नाले एउटै भान्सामा खाना खाने परिवारका सदस्यहरूलाई जनाउनेछ।
- १.२.१५ "दिन कार्ड" भन्नाले अगल ऋणीका रूपमा संस्थाले प्रदान गर्ने रिचय पत्रलाई जनाउने छ।
- १.२.१६ "लाइन अफ क्रेडिट" भन्नाले स्वीकृत समय सीमा सम्म ऋण घप गर्न पाउने सुविधालाई जनाउने छ।
- १.३. **उद्देश्य :**

अ.प.

अ.प.

अ.प.

अ.प.

अ.प.

अ.प.

यस कार्यविधिका उद्देश्यहरु देहाय बमोजिम रहने छन् :

- १.३.१ ऋण लगानी, असुली तथा ऋण व्यवस्थापन सम्बन्धि सम्पूर्ण कार्यलाई प्रभावकारी रूपमा व्यवस्थापन गर्ने ।
- १.३.२ संस्थामा भएको पूँजी तथा बचत रकम जोखिम कम (सुरक्षित) हुने गरी सदस्यहरुलाई ऋण उपलब्ध गराउने ।
- १.३.३ वित्तीय अनुशासन कायम गरी पूँजीको अधिकतम परिचालन गर्ने ।
- १.३.४ सदस्यहरुको आर्थिक तथा सामाजिक जीवनस्तर उठाई आत्मनिर्भर र स्वावलम्बी बनाउने ।
- १.३.५ सदस्यहरुलाई नियमित रूपमा सरल ढङ्गले ऋण प्रवाह गर्ने ।
- १.३.६ ऋण स्वीकृति र नियन्त्रणमा सञ्चालक समिति, ऋण उपसमिति र कर्मचारीहरुबीच अधिकार विकेन्द्रीकरण गर्ने ।
- १.३.७ ऋण असुली प्रक्रियालाई नियमित गर्ने ।
- १.३.८ संस्थालाई वित्तीय रूपमा सक्षम र स्वस्थ बनाउने ।

परिच्छेद २

ऋण सम्बन्धी व्यवस्था

ऋणका मूल्य मान्यता

संस्थाले सदस्यहरुलाई प्रदान गर्ने ऋण सदस्यहरुको अधिकारको रूपमा नभई सुविधाको रूपमा लिईनेछ ।

२.१ योग्यता :

- २.१.१ सहकारी ऐन/कानून, नियमावली, सहकारी मापदण्ड, संस्थाको विनियम तथा ऋण संग सम्बन्धित कार्यविधिहरु र अन्य सम्बन्धित ऐन, नियमहरु परिपालना गर्न तत्पर हुनुपर्ने ।
- २.१.२ शेयर सदस्यता लिएको कम्तिमा ३ महिना पूरा भएको हुनुपर्ने । सौर्य उर्जा ऋण शेयर सदस्यता लिएको कम्तिमा १ महिना पूरा भएको हुनुपर्ने छ ।
- २.१.३ संस्थाको न्यूनतम २० किता शेयर खरिद गरेको हुनुपर्ने ।
- २.१.४ सदस्यको ऋण निवेदन स्वीकृति पूर्व निज र निजको एकाघरका परिवारको संस्थाको ऋण कारगुदार विवरण र व्यवहार लगायतका ऋण इतिहास विश्लेषण गर्दा वित्तीय अनुशासनमा रहेको हुनुपर्ने ।
- २.१.५ संस्थाको कालो सूचीमा परेको ३ महिना भित्र ऋण माग गर्न सक्ने छैन ।
- २.१.६ आवधिक बचत धितो ऋण र आपतकालिन ऋण बाहेक ऋण माग कर्ता संग संस्थाको अन्य कुनै ऋण तथा व्याज उठ्न बाँकी नरहेको हुनुपर्ने ।
- २.१.७ ७५ वर्ष उमेर ननाघेको हुनुपर्ने । तर यो व्यवस्था बचत धितो ऋण र आपतकालिन ऋणमा लागू हुने छैन ।
- २.१.८ नियमित रूपमा बचत गरेको हुनुपर्ने ।
- २.१.९ मान्यता प्राप्त निकायबाट मानसिक सन्तुलन ठिक नभएको भनी प्रमाणित नभएको हुनुपर्ने ।
- २.१.१० अन्य वित्तीय संघ संस्थामा ऋण कारोबार गरी कालो सूचीमा नपरेको हुनुपर्ने ।
- २.१.११ ऋण माग गर्ने समयमा फौजदारी तथा अन्य कुनै कानुनी अभियोग नलागेको हुनुपर्ने ।
- २.१.१२ समय समयमा हुने संस्थाको कार्यविधि नियमको परिवर्तन तथा संसोधनलाई मान्न तयार भएको हुनुपर्ने ।
- २.१.१३ ऋणका लागि रीतपूर्वकको आवेदन स्वयम् मागकर्ता कार्यालयमा उपस्थित भई पेश गर्नुपर्ने ।

२.२ ऋणको प्रकार

२.२.१ बर्गीकरण

2

23/31/2018

संस्थाबाट सदस्यहरूलाई लगानी गरिने ऋणलाई सुरक्षण र ऋणको प्रयोगको आधारमा निम्नानुसार वर्गीकरण गरिनेछ ।

अ) सुरक्षणको आधारमा ऋणका शिर्षकहरू :

- क) धितो ऋण
- ख) जमानी ऋण

आ) प्रयोगको आधारमा ऋणका शिर्षकहरू :

क) उत्पादनमूलक ऋण

- व्यवसाय ऋण (लघु व्यवसाय, मझौला व्यवसाय, कृषि व्यवसाय, ठूला व्यवसाय, सेवा व्यवसाय)
- कृषि तथा पशुपालन ऋण
- व्यवसाय प्रवर्द्धन (विस्तार)

ख) उपभोगमूलक ऋण

- आपतकारिगिन
- बचत सुरक्षण ऋण
- घरकाज ऋण
- शैक्षिक ऋण
- वैदेशिक रोजगार
- हायर पर्चेज
- इलेक्ट्रोनिक्स
- कर्मचारी सहूलियत
- सुविधा ऋण

उल्लेखित ऋणका शिर्षकहरूलाई देहाय बमोजिम स्पष्ट पारिएको ः ।

क) धितो ऋण

धितो ऋण भन्नाले संस्थाले ऋणी सदस्य संग ऋण सुरक्षण वापत चल अचल सम्पत्ति स्वीकार गरी प्रदान गरिने ऋणलाई जनाउनेछ ।

ख) जमानी ऋण

जमानी ऋण भन्नाले ऋणी सदस्यले अन्य सदस्यहरूको संस्थामा रहेको बचतको आधारमा लिखित मन्जुरी प्राप्त गरी प्रदान गरिने ऋणलाई जनाउनेछ । साथै लघु वित्त ऋणको हकमा समुह जमानीमा लगानी गरिने ऋणलाई समेत जनाउने छ ।

२.२.२ ऋणको परिभाषा, सीमा, भाखा, व्याजदर र भुक्तानी तरिका

२.२.२.१ उत्पादनमूलक ऋण

अ) कृषि तथा पशुपालन ऋण :

परिभाषा:

एकिकृत कृषि (कुखुरा, बंगुर, माछा, हांस), कृषि वन, तरकारी खेती, फलफुल खेती, नगदेवाली, खाद्यान्न वाली, कृषि औजार खरीद, मलखाद खरिद, कुखुरापालन, माछापालन, मीरीपालन, च्याउ खेती, पुष्प खेती, कफि खेती, चिया खेती, नर्सरी, पशुपालन आदि कार्यका लागि प्रदान गरिने ऋणलाई कृषि तथा पशुपालन ऋण भनिनेछ ।

ऋणको सीमा र भाखा :

Handwritten signatures and stamps at the bottom of the page, including a date stamp "३ २०७३/१६/११/७७" and a signature "रविप्रकाश".

यस शिर्षकमा देहायबमोजिम ऋणको सिमा र भाखा कायम रहनेछ ।

क) सानाकृषि परियोजना : साना परियोजना अन्तर्गत अधिकतम रु २ लाख ऋण प्रदान गर्न सकिनेछ र यसको अधिकतम भाखा २ वर्षको रहनेछ ।

ख) मझौला कृषि परियोजना : मझौला परियोजना अन्तर्गत अधिकतम रु २ देखि ५ लाख प्रदान गर्न सकिनेछ र यसको अधिकतम भाखा ४ वर्षको रहनेछ ।

ग) ठुला कृषि परियोजना : ठुला परियोजना अन्तर्गत रु ५ लाख भन्दा माथि रु १० लाख रकमसम्म प्रदान गर्न सकिनेछ । यसको अधिकतम भाखा ७ वर्षको रहनेछ ।

व्याजदर

यस शिर्षकमा व्याजदर साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

भुक्तानी तरिका :

ऋणको भुक्तानी परियोजना र ऋणीको आम्दानीको विश्लेषण गरी आपसी सहमतिको आधारमा किस्ताबन्दी लागु गरिनेछ ।

आ) व्यापार/व्यवसाय ऋण

परिभाषा :

आयात निर्यात, होलसेल व्यापार, होटल व्यवसाय, मिनि सुपर मार्केट, सुन-चाँदी पसल, लथारी पोसाक, छापाखाना, ढुटानी-पिसानी लगायत सानो पूँजीबाट सञ्चालन गरिने प्लाष्टिक, फर्निचर, कपडा, गूल, कापी उद्योग, ईटा उद्योग, कसर उद्योग, बेगरी, सिलाई बुनाइ जुता तथा चप्पल, भसला, हस्तकला, बिष्कट, चाउचाउ, मैन बत्ति, साबुन, दालमोठ, डेरी, पशुपक्षीको दाना विक्री जस्ता उद्योग सञ्चालन गर्न लगानी गरिने ऋणलाई व्यापार व्यवसाय ऋण भनिन्छ ।

भुक्तानी तरिका :

ऋणको भुक्तानी परियोजना र ऋणीको आम्दानीको विश्लेषण गरी आपसी सहमतिको आधारमा किस्ताबन्दी लागु गरिनेछ ।

इ) सेवा व्यवसाय ऋण :

परिभाषा

सदस्यहरुले आफ्नो आय आर्जन हुने तथा समुदाय र अन्य सर्वसाधारण व्यक्तिहरुलाई समेत सेवा प्रदान गर्ने हेतुले सञ्चालन गर्न सकिने व्यवसाय (बोर्डिङस्कूल, कलेज, अस्पताल, स्वास्थ्य क्लिनिक, इन्स्टिच्युट, कन्सल्टेन्सी, पर्यटन, तालिम केन्द्र आदि) को लागि लगानी गरिने ऋणलाई सेवा व्यवसाय ऋण भनिनेछ ।

क) सानासेवा व्यवसाय ऋण : साना व्यवसाय ऋण अन्तर्गत अधिकतम रु २ लाख ऋण प्रदान गर्न सकिनेछ र यसको अधिकतम भाखा २ वर्षको रहनेछ ।

ख) मझौला सेवा व्यवसाय ऋण : मझौला व्यवसाय ऋण अन्तर्गत अधिकतम रु २ देखि ५ लाख प्रदान गर्न सकिनेछ र यसको अधिकतम भाखा ३ वर्षको रहनेछ ।

ग) ठुला सेवा व्यवसाय ऋण : ठुला व्यवसाय ऋण अन्तर्गत रु ५ लाख भन्दा माथि रु २० लाख रकमसम्म प्रदान गर्न सकिनेछ । यसको भुक्तानी अवधि अधिकतम भाखा ५ वर्षको रहनेछ ।

व्याजदर

यस शिर्षकमा व्याजदर साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

भुक्तानी तरिका :

ऋणको भुक्तानी अनिवार्य किस्ताबन्दी रुपमा गर्नुपर्नेछ । परियोजना र ऋणीको आम्दानीको विश्लेषण गरी आपसी सहमतिको आधारमा मासिक वा त्रैमासिक किस्ताबन्दी लागु गरिनेछ, तर त्रैमासिक किस्ताबन्दीको व्याजदर मासिक किस्ताबन्दीको भन्दा १ प्रतिशत बढी हुनेछ ।

२.२.२.२ उपभोगमूलक ऋण :

Handwritten signatures and dates at the bottom of the page, including dates like 20/01/2011 and 21/01/2011.

अ) आपतकालिन ऋण :

सदस्य वा एकाघर परिवारमा अकस्मात पर्न आउने घटना (अकस्मात अस्पताल पुऱ्याउनु पर्ने अवस्था, डेलिभरी, भाडाबान्ता, हृदयघात, सर्पदंश, दुर्घटना, दैविकप्रकोप, मृत्यु आदि) का लागि प्रदान गरिने ऋणलाई आपतकालिन ऋण भनिन्छ ।

ऋणको अवधि

यस प्रकारको ऋणको अवधि अधिकतम ३ महिनाको हुनेछ ।

ऋणको सीमा

यस प्रकारको ऋण अधिकतम रु. ५,०००।०० मात्र लगानी गरिनेछ ।

ब्याजदर :

यस शिर्षकमा ब्याजदर साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

भुक्तानी तरिका :

ऋणको भुक्तानी एकमुष्ट गर्नुपर्नेछ ।

आ) सुविधा ऋण

परिभाषा

ऋण कारोवारमा तोकिएको शर्त बमोजिम नियमित किस्ता भुक्तानी गरी संस्थाको रेकर्डमा उल्कृष्ट ठहरिएका प्रिनकार्ड प्राप्त असल ऋणीहरूलाई प्रदान गरिने ऋणलाई सुविधा ऋण भनिनेछ ।

ऋण प्राप्त गर्ने आधार :

क) १ वर्षभन्दा बढी अवधिको कम्तिमा २ वटा ऋणको कारोवार गरेको र विगत ५ वर्षसम्मको अवधिमा गरेको ऋण कारोवारमा संस्थाको रेकर्डमा एक दिन पनि ऋणको भाखा ननघाएको हुनु पर्ने ।

ख) संस्थामा बचत नियमित रूपमा गरेको हुनु पर्ने ।

ग) संस्थामा कम्तिमा २ वटा बचत खाता (मासिक नियमित बचत र कारोवार/ऐच्छिक बचत) खोली नियमित रूपमा कारोवार गरेको हुनु पर्ने ।

ऋणको सीमा :

१ देखि ५ लाख सम्म ऋण लिने सदस्यलाई अधिकतम रु. ५० हजार र ५ लाखभन्दा बढी ऋण लिने सदस्यलाई अधिकतम रु. १,००,०००।- मात्र लगानी गरिनेछ ।

ऋणको अवधि :

यो ऋणको अवधि अधिकतम ६महिना हुनेछ ।

ब्याजदर :

यस प्रकारको ऋणको ब्याजदर संस्थाको ऋणमा लिईने न्यूनतम ब्याजदर भन्दा १ प्रतिशतकम हुनेछ, र न्यूनतम ब्याजदर आधार मान्दा आपतकालिन ऋणलाई समावेश गरिने छैन ।

भुक्तानी तरिका :

यस प्रकार ऋणको भुक्तानी (साँवा) अनिवार्य मासिक किस्तावन्दीमा गर्नुपर्नेछ ।

इ) बचत सुरक्षण ऋण :

परिभाषा :

शेयर सदस्यको आफ्नो वा अन्य सदस्यको सम्मको बचत जमानतबाट आवश्यक घरकाज कामका लागि दिइने ऋणलाई बचत सुरक्षण ऋण भनिने छ ।

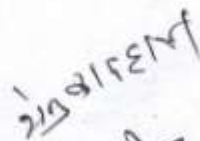
ऋणको सीमा

5

शेयर र बचतको ९० प्रतिशतसम्म ऋण लगानी गरिनेछ ।

अवधि :

यस प्रकारको ऋणको अवधि बढीमा १ वर्षको हुनेछ ।

ब्याजदर :

यस शिर्षकमा ब्याजदर साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

भुक्तानी तरिका :

यस प्रकार ऋणको भुक्तानी सम्झौता अनुसार अनिवार्य मासिक वा त्रैमासिक किस्ताबन्दीमा गर्नुपर्नेछ ।

ई) वैदेशिक रोजगार ऋण

परिभाषा :

सदस्य वा निजको एकाघरका परिवारको सदस्य रोजगारीका लागि विदेशमा जान (श्रम ईजाजत पत्र र भिसा प्राप्त भए पछि मात्र) को लागि दिइने ऋणका लागि वैदेशिक रोजगार ऋण भनिन्छ । यस प्रकारको ऋण रोजगारीमा जाने देशको भिसा प्रक्रियाको लागि लाग्ने खर्च तथा टिकट खर्चका आधारमा मात्र प्रदान गरिनेछ ।

ऋणको सीमा :

यस प्रकारको ऋणको अधिकतम सीमारु. १० लाखसम्मको हुनेछ ।

ऋणको अवधि

यस प्रकारको ऋणको अवधि अधिकतम ७ वर्षको हुनेछ ।

ब्याजदर :

यस शिर्षकमा ब्याजदर साधारण सभा तोके बमोजिम हुनेछ ।

भुक्तानी तरिका :

ऋणको भुक्तानी ऋणीको आम्दानीको विश्लेषण गरी आपसी सहमतिको आधारमा किस्ताबन्दी लागु गरिनेछ ।

उ) शैक्षिक ऋण :

परिभाषा :

सदस्य स्वयम् तथा सदस्यको परिवारले स्वदेश तथा विदेशमा उच्चशिक्षा प्राप्त गर्नका लागि जान लागी प्रदान गरिने ऋणलाई शैक्षिक ऋण भनिनेछ ।

ऋणको सीमा :

यस प्रकारको ऋण अधिकतम रु. १० लाखसम्म मात्र लगानी गरिनेछ ।

ऋणको अवधि :

यस प्रकारको ऋणको अवधि अधिकतम ७ वर्षको हुनेछ ।

ब्याजदर :

यस शिर्षकमा ब्याजदर साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

भुक्तानी तरिका :

ऋणको भुक्तानी ऋणीको आम्दानीको विश्लेषण गरी आपसी सहमतिको आधारमा किस्ताबन्दी लागु गरिनेछ ।

५५५० / ७०
२०७३/११/१५
६
२०७३/११/१५

क) हायर पर्चेज ऋण :
परिभाषा

संस्थाका स्वामित्वमा आउन सक्ने खालका निजी प्रयोजन वा व्यवसायिक प्रयोजनका लागि तीनपाइये, चारपाइये र मोटरसाइकल सवारीसाधन खरिद गर्नको लागि प्रदान गरिने ऋणलाई हायर पर्चेज ऋण भनिनेछ ।

ऋण प्राप्त गर्ने आधार :

- यस प्रकारको ऋण प्राप्तीको लागि ऋणी सदस्य वा परिवारको भरपर्दो मासिक आयश्रोत हुनु र निजी प्रयोजनको लागि पनि भरपर्दो आयश्रोत सुलाउनुपर्नेछ ।
- गरिने सवारी साधनको ऋण चुक्ता नगरुन्जेल सम्मका लागि संस्थाको नाममा दर्ता रहनेछ ।
- ऋणीले सवारी साधनको नियमानुसार ऋण चुक्ता नगरुन्जेल पूर्ण (Full insurance) विमा गर्नु पर्नेछ ।
- ऋणीले सवारी साधनको कर नियमानुसार तिरी रहनु पर्नेछ ।
- सवारी साधन दुर्घटना वा चोरी भएको हकमा त्यसको कुनै प्रकारको क्षती बेहोर्न संस्था बाध्य हुनेछैन ऋणी स्वयम् वा ऋणीको परिवारले त्यसको क्षति व्यहोर्नु पर्नेछ ।
- संस्थाको कम्तीमा ३० प्रतिशत स्वयम् लगानी गर्नुपर्नेछ ।

ऋणको सीमा :

यस प्रकारको ऋणको सीमासवारी साधनको मूल्यको अधिकतम ७० प्रतिशत हुनेछ । तर चारपाइये सवारी साधन खरिदका लागि रु.१० लाख भन्दा बढी लगानी गरिने छैन । मोटरसाइकलको हकमा २२० मि.सि. सम्ममात्र लगानी गरिने छ ।

ऋणको अवधि :

यस प्रकारको ऋणको अधिकतम अवधि चारपाइये सवारी साधनमा ७ वर्षको र दुई पाइये सवारी साधनको हकमा २ वर्ष भन्दा बढी हुने छैन । तीनपाइये साधनको हकमा ४ वर्ष भन्दा बढी हुने छैन ।

ब्याजदर :

यस शिर्षकमा ब्याजदर साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

भुक्तानी शर्तहरू :

ऋणको भुक्तानी (सांदा तथा ब्याज) अनिवार्य मासिक किस्ताबन्दी गर्नुपर्नेछ ।

बो) इलेक्ट्रोनिक ऋण

परिभाषा :

सदस्यलाई घरायसी इलेक्ट्रोनिक सामानहरु टि.भी., मोबाइल, फ्रिज, डि.भि.डी./ब्लू रे प्लेयर, कम्प्युटर, वासिङ मेसिन, भ्याकूम क्लिनर लगायतका विद्युतीय उपकरण खरिद गर्नका लागि उपलब्ध गराइने ऋणलाई इलेक्ट्रोनिक ऋण भनिनेछ ।

ऋणको सीमा :

मूल्यको ५०% लगानी हुनेछ ।

ऋणको अवधि :

यस प्रकारको ऋणको अवधि अधिकतम १ वर्षको हुनेछ ।

ब्याजदर :

यस शिर्षकमा ब्याजदर साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

भुक्तानी शर्तहरू :

Handwritten signatures and stamps are present at the bottom of the page, including a date stamp '२०७३/११/१५' and several illegible signatures.

ऋणको मुक्तानी मासिक किस्तावन्दीमा गर्नुपर्नेछ ।

बौध्दधरकाज :

परिभाषा

सदस्य ले आफ्नो धरायसी तथा सामाजिक कार्य गर्नका लागि धितो जमानत राखी लिईने ऋणल धरकाज ऋण भनिन्छ ।

ऋणको सीमा

यस प्रकारको ऋणको अधिकतम सीमार. ३ लाखसम्मको हुनेछ ।

ऋणको अवधि :

यस ऋणको अवधि अधिकतम ४ वर्षको हुनेछ ।

ब्याजदर :

यस शिर्षकमा ब्याजदर साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

मुक्तानी तरिका :

ऋणको मुक्तानी ऋणीको आमदानीको विश्लेषण गरी आपसी सहमतिको आधारमा किस्तावन्दी लागु गरिने

परिच्छेद ३

ऋण लगानी प्रक्रिया

३.१ ऋण माग फाराम :

मागि खित ऋण माग गर्नको लागि अनुसूची १ बमोजिमको ऋण माग फाराम प्रयोग गरी तोकिएका आवश्यक कागजातहरु संस्थामा दर्ता गराउनुपर्नेछ ।

३.२ आवश्यक कागजातहरु

क) जग्गाधनि प्रमाण पुर्जा सक्कल/प्रतिलिपि

ख) धरजग्गाको चालु आ.व को तिरो वा एकिकृत सम्पत्ति कर तिरेको रसिद

ग) धितोको नापी नक्सा (फायल/वार्ड नक्शा) नापीबाट प्रमाणित भएको ।

घ) नेपाल नागरिकताको प्रमाण-पत्रको प्रतिलिपि

ङ) शैय-माण पत्र सक्कल/प्रतिलिपि

च) धितो मूल्यांकन प्रतिवेदन

छ) धरको हकमा न.पा. वा गा.वि.स.ले प्रमाणित नक्शापास प्रमाण पत्र तथा मूल्यांकन ।

ट) एकाधरको परिवारको धितो भएमा सम्बन्धितको मन्जुरीनामा (अनुसूची २ बमोजिमको)

ठ) मन्जुरीनामा दिने व्यक्तिको नागरिकताको प्रतिलिपि ।

ड) मन्जुरीनामा दिने व्यक्तिको फोटो १ प्रति ।

ड) व्यवसायिक ऋणको हकमा चार किल्ला प्रमाणित/प्यान दा भ्याटको व्यवसाय दर्ता प्रमाण पत्र, प्यान/भ्याट नं २ पछिल्लो आ.व.को कर चुक्ता प्रमाण पत्र र गत आ.व.को लेखा परिक्षण प्रतिवेदन

ढ) व्यवसायिक योजना

ण) सवारी घनी दर्ता प्रमाण पत्रको प्रतिलिपि

त) सवारी चालक अनुमती प्रमाण पत्र

Handwritten signatures and stamps at the bottom of the page, including a date stamp '२०७३/०६/१५' and several illegible signatures.

- प) वीमालेखको प्रतिवेदन
 थ) संस्थाले माग गरेका अन्य कागजातहरू
 ऋण सम्भौता पत्र (अनुसूची १४)
 बचत जमानत कबुलियतनामा फारम (अनुसूची १५)

३.३ अचल सम्पत्ति धितो जमानत :

- ३.३.१ संस्थामा आवद्ध सदस्यले आफ्नो वा एकाघर परिवारभित्रको सदस्यको नाममा दर्ता रहेको अचल सम्पत्ति मात्र धितो जमानत बापत संस्थामा राख्न पाउनेछ ।
 ३.३.२ धितो दिएको अचल सम्पत्ति संस्थाबाट अनुसूची ३ धितो मूल्यांकन फारम/बमोजिमको निर्धारित प्रक्रिया पूरा गरी मूल्यांकन गरिने र मूल्यांकन अंकको अधिकतम ८० प्रतिशतमा नबढाई ऋण प्रदान गर्न सकिनेछ ।
 ३.३.३ अचल सम्पत्ति उपयुक्तता हेरी धितो जमानत स्वरूप स्वीकार गर्न प्राथमिकता दिइनेछ ।
 ३.३.४ धितो मूल्यांकन शुल्क धितो मूल्यांकन कार्यविधि अनुसार हुनेछ ।

३.४ धितो/जमानत मूल्यांकन प्रक्रिया

३.४.१ धितो तथा जमानतीको व्यवस्था :

- क) आपतकालिन ऋणको हकमा कुनै सदस्य वा निजको परिवारमा मृत्यु भएमा, बाढी, पहिरो, आगजनी, दुर्घटना, दैवी आपत विपत परेमा र विरामी परि अस्पतालमा भर्ना गरी उपचार गराउनुपर्ने अवस्थामा एक जना शेयर सदस्यको जमानती तथा सिफारिस लिनु पर्ने छ ।
 ख) बचत सुरक्षण ऋणको हकमा अनुसूची १५ बमोजिमको बचत जमानत कबुलियतनामा फारम भर्नुपर्ने छ । कुनै सदस्यले जमानती दिएको रकम बराबरको ऋण नबुझाएको खण्डमा पनि अन्य शेयर सदस्यको जमानती प्राप्त भएमा ऋण माग गर्न पाउनेछ । धितो जमानत राखी दिइने र आपतकालिन ऋणको हकमा जुनसुकै बेला ऋण माग गर्न पाउने छ ।
 ग) हायरपचेज ऋणको हकमा ऋण लिई खरिद गरिने यातायातको साधन नै धितो रहनेछ । साथै चारपाछे साधनमा अचल सम्पत्ति समेत धितो लिइनेछ । यातायात (हायरपचेज) ऋणको धितो रहने सवारी साधनको विमा अनिवार्य गर्नु पर्नेछ । हायरपचेज ऋण लगानी सम्बन्धमा आवश्यक थप विषय स्पष्ट पार्न संस्थाले छुट्टै कार्यविधि बनाई लागु गर्नेछ ।
 घ) घर धितोमा राखिने ऋणको हकमा धितोमा रहेको घरमा आगलागी, हुलदंगा जस्ता जोखिमका सम्भावना भएका व्यवसायहरू सञ्चालन भएको अवस्था, सो ऋणजग्गाको मूल्यांकन भन्दा अधिक रहेको अवस्थामा साथै रु.१० लाखभन्दा माथिको ऋण लगानी गर्नुपर्ने अवस्थामा धितोमा रहने घरको विमा अनिवार्य गर्नुपर्नेछ ।
 ङ) घरको मूल्यांकन गर्दा निर्माण सम्पन्न भएको मितिले १ वर्ष पुरा भएपछि घट्दो दरमा वार्षिक ५ प्रतिशतको दरले हास कट्टि गरी मूल्य कायम गरिनेछ ।

३.५. धितो सम्बन्धि हदबन्दा

- ३.५.१ घर जग्गा रजिष्ट्रेशन पारित भएको मितिले ३५ दिन पूरा भएको हुनु पर्नेछ ।
 ३.५.२ धितो दिने घर जग्गा बकसपत्रबाट प्राप्त हुन आएमा ३५ दिन पूरा भएको हुनु पर्नेछ ।
 ३.५.३ अपुतालीबाट प्राप्त गरेका घर जग्गा धितो दिने भएमा ३ वर्ष पुरा भएको हुनु पर्नेछ ।

Handwritten signatures and stamps at the bottom of the page, including a date stamp '२०७१/०६/०९' and various illegible signatures.

- ३.५.४ अशवण्डाबाट प्राप्त स्वामित्व भएको धितो भएमा ३५ दिन पूरा भएको हुनु पर्नेछ तर अशवण्डाको लिखत प्राप्त नभएमा ३ महिना ३५ दिन पूरा भएको हुनुपर्ने ।
- ३.५.५ नामसारीबाट प्राप्त स्वामित्व भएको धितो भएमा कानुनी हदम्याद लाग्ने छैन ।
- ३.५.६. लिलाम बढाबढबाट सकार गरेको घर जग्गा धितो भएमा हदम्याद लाग्ने छैन ।
- ३.५.७ धितो दिने घर जग्गामा विद्युत उच्च भोल्टेज(हाईटेन्सन लाइन) भएमा सम्बन्धित निकायले तोकिएको मापदण्डको दूरी कटाई बनाएको घर हुनु पर्ने र जग्गाको हकमा कूल क्षेत्रफलबाट प्रभावित क्षेत्रफल कट्टा गरी मूल्यांकन गर्नु पर्नेछ ।
- ३.५.८ नदी खोला खोल्सा आदिको अवस्था हेरी धितो नोक्सानी नहुने अवस्था रहेमा नदी, खोला र खोल्साको प्रकृति अनुसार १०० फिट सम्म कट्टा गरी मूल्यांकन गर्नु पर्नेछ । तर राजमार्गको हकमा सडक विभाग वा स्थानीय निकायले तोकेको सडक सिमा कट्टाई बाँकी रहने घर जग्गाको मात्र मूल्यांकन गर्नु पर्नेछ ।
- ३.५.९. माथि जुनसुकै कुरा लेखिएको भएपनि धितो सम्बन्धि हदम्याद प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

३.६ ऋण विश्लेषण(5C)

प्रक्रिया पूरा भई आएको ऋण निवदेनलाई ५सी का आधारमा (अनुसूची ४ बमोजिम) विश्लेषण गरी राय,टिप्पणीका साथ सिफारिश सहित स्वीकृतिका लागि अधिकार प्रदत्त निकायमा पेश गरिनेछ । यस कममा धितो मूल्यांकन गर्न अख्तियार प्राप्त निकायल संस्थाको निर्धारित ढाँचा बमोजिम धितो मूल्यांकन गरी सिफारिश सहित सम्बन्धित निकायमा मूल्यांकन प्रतिवेदन पेश गर्नेछ । ५सी मा ६० प्रतिशत भन्दा कम अंक प्राप्त गरेको अवस्थामा ऋणको प्रक्रियालाई अगाडि बढाईने छैन ।

३.६.१ ५सी का आधारमा प्राप्त कूल स्कोरको तह र ऋण सिफारिश/स्वीकृती सम्बन्धि कारवाही

कूल स्कोर (प्रतिशत)	निर्णय र आवश्यकता
६०% वा सो भन्दा तल	सिफारिश/स्वीकृत नगर्ने,किन कि यस्तो ऋणहरु असुल हुने सम्भावना नै हुँदैन ।
६१% देखि ८०% सम्म	सिफारिश/स्वीकृत गर्ने,तर धितो अनिवार्य,जमानी अनिवार्य,नियमित वा अनिवार्य बचत गरिरहेको हुनुपर्ने र छिटो छिटो सुपरिवेक्षण गर्नु पर्ने ।
८१% देखि ९०% सम्म	सिफारिश/स्वीकृत गर्ने, तर कुनै कुनै धितो चाहिने र दिगो सुपरिवेक्षण हुनु पर्ने ।
९१%देखि १००% सम्म	कहिलेकाही अनुगमन गर्दा हुने।

३.७ ऋण स्वीकृतिका आधार तथा अधिकार क्षेत्र

ऋण स्वीकृति गर्दा देहाय बमोजिमका प्रकृया र आधार लिईनेछ तथा अधिकारको प्रत्यायोजन गरिनेछ ।

३.७.१ धितो बाहेकका ऋण :

क्रसं	ऋणका प्रकार	सिफारिश कर्ता	ऋण स्विकृत गर्ने
१	आपतकालिन, बचत सुरक्षण, इलेक्ट्रोनिक्स, सुविधा ऋण,	व्यवस्थापक	अध्यक्ष

३.७.२ जग्गा धितो ऋण

क्र सं	ऋण रकम/प्रकार	धितो मूल्यांकन	सिफारिश कर्ता	ऋण स्विकृत गर्ने
१	रु. २ लाखसम्म	धितो मूल्यांकन उपसमिति ।	ऋणउपसमिति संयोजक तथा व्यवस्थापक ।	अध्यक्ष स्वीकृत गरी सञ्चालक समितिले अनुमोदन ।

२	रु. २ लाख माथि सम्म	धितो मुल्यांकन उपसमिति ।	ऋण उपसमितिको ।	सञ्चालक समिति ।
३	रु. ५ लाख माथि	धितो मुल्यांकन उपसमिति ।	ऋण उपसमिति ।	सञ्चालक समिति ।

३.८ ऋण निवेदन माथि कारवाही :

प्रक्रिया पूरा भई आएको ऋण निवेदनलाई ऋण लगानी कार्यविधि अनुरूप ऋण स्वीकृत गरी सदस्यलाई ऋण प्रदान गरिनेछ ।

३.९ जानकारी :

ऋण स्वीकृत वा अस्वीकृतको जानकारी निर्णय भएको मितिले ७ दिन भित्र ऋण माग गर्ने सदस्यलाई दिनुपर्दछ ।

३.१० धितो रोक्का, दृष्टिबन्धक तथा सवारी साधन नामसारी :

३.१०.१ ऋण स्वीकृत भएपछि घर जग्गाको विवरण (अनुसूची-५ क र ख) अनुसार रोक्का वा दृष्टिबन्धक गर्न मालपोत कार्यालयमा पठाउनुपर्नेछ ।

३.१०.२ संस्थाले धितो रहने घर जग्गा संस्थाको नाममा दृष्टिबन्धकपास वा ठाडो रोक्का गरी ऋण प्रदान गरिनेछ । उक्त घर जग्गा रोक्का तथा संस्थाको नाममा दृष्टिबन्धक गर्दा लाग्ने खर्च सबै सम्बन्धित ऋणी सदस्यले बेहोर्नु पर्नेछ ।

३.१०.३ यातायात (हायर पर्चेज) ऋणमा सम्बन्धित सवारी साधन पास गर्दा सो बापत लाग्ने सम्पूर्ण खर्च ऋणी सदस्य स्वयमले व्यहोर्नु पर्ने छ ।

३.११. ऋण उपसमिति :

३.११.१ संस्थाको विनियममा उल्लेख गरिए अनुसारको संस्थाको ऋणको लगानी तथा असुली व्यवस्थापनका लागि एक ऋण उपसमिति रहनेछ ।

३.११.२ ऋण उपसमितिको बैठक सामान्यतया महिनामा १ पटक बस्नेछ र आवश्यकता अनुसार अन्य समयमा पनि बस्न सक्नेछ ।

३.११.३ संस्थाको ऋण लगानी तथा असुलीको प्रभावकारी व्यवस्थापन गर्न ऋण लगानीका अवसरहरूको पहिचान ऋण विश्लेषण, धितो निरीक्षण तथा मूल्यांकन, ऋण सिफारिश तथा स्वीकृति, ऋणको अनुगमन, ऋण असुलीमा सहयोग, ऋण प्रतिवेदन सञ्चालक समितिमा पेश तथा साधारण सभाले ऋणसंग सम्बन्धित तोकिएका कार्यहरू ऋण उपसमितिको कार्य हुनेछ ।

३.११.४ संस्थाको ऋण व्यवस्थापनमा ऋण उपसमितिको भूमिकाको आधारमा सञ्चालक समितिले ऋण उपसमितिका सदस्यहरूलाई समय समयमा निर्धारण गरे बमोजिमको यातायात तथा खाजा खर्च वा बैठक भत्ता उपलब्ध गराईनेछ ।

३.१२. ऋण व्यवस्थापन कार्यदल :

सञ्चालक समितिले प्रदान गरेको अख्तियारको आधारमा ऋण लगानी तथा असुली व्यवस्थापन समेतका लागि ३ सदस्यीय १ ऋण व्यवस्थापन कार्यदल गठन गरिनेछ । जसमा संस्थाका व्यवस्थापक, ऋण अधिकृत वा ऋण सहायक र व्यवस्थापकले तोकेको कर्मचारी गरी ३ जना सदस्य रहनेछन् । कार्यदलको बैठक आवश्यकता अनुसार बस्नेछ । सञ्चालक समितिले प्रदान गरेको अख्तियारको आधारमा ऋण फाँटबाट सिफारिश भई आएका ऋणको औचित्य र आवश्यकता

11

2073/14/171

विश्लेषण गरी ऋण स्वीकृती गर्नु कार्यदलको प्रमुख कार्य हुनेछ । स्वीकृत ऋण प्रतिवेदन सञ्चालक समितिको बैठकमा पेश गरिनेछ ।

३.१३. ऋणको स्वीकृती प्रकृया :

३.१३.१ बचत/घन जमानीको आधारमा प्रदान गरिने ऋण

बचतको आधार अन्तर्गत बचतहरुलाई (भुक्तानी रोक्का गरी) ऋण लगानी गरिनेछ । यस प्रकारको ऋण संस्थाका अन्य सदस्यहरुको बचत जमानी राखेर पनि दिन सकिनेछ र यसका लागि ऋण निवेदन एवं तमसुकमा निजहरुको मन्जुरी लिनु पर्नेछ ।

क) यस प्रकारको ऋणको हकमा सदस्यले ऋण रकम सम्बन्धित कर्मचारीले सिफारिश सहित ऋण स्वीकृतीको लागि व्यवस्थापक समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

ख) व्यवस्थापकले ऋण मागपत्र अध्ययन र विश्लेषण गरी स्वीकृत गरेपछि सम्बन्धित कर्मचारीले आवश्यक प्रक्रिया पूरा गरी ऋण प्रदान गर्न सक्नेछन ।

ग) यस प्रकारको ऋण आवधिक बचत बाहेकको हकमा अधिकतम अवधि १ वर्षको हुने छ र आवधिक बचतको हकमा भने आवधिक बचतको अवधि बराबर ऋणको भाखा रहनेछ ।

घ) यस प्रकारको ऋण नियमित र आवधिक बचतको हकमा अधिकतम ९०% मात्र ऋण लगानी गरिनेछ ।

३.१४. अचल सम्पत्ति धितो राखि दिईने ऋणको स्वीकृती प्रक्रिया :

३.१४.१ कुनै सदस्यले अचल सम्पत्ति धितो राखि ऋण मागपत्र पेश गरेमा सम्बन्धित कर्मचारीले ऋण निवेदन साथ आवश्यक कागजातहरु प्रस्तुत भए नभएको हेर्ने र पूरा नभएको भए पूरा गराउनुपर्नेछ ।

३.१४.२ ऋण मागकर्ता सदस्यसंग ऋण सम्बन्धमा आवश्यक छलफल गरी विस्तृत जानकारी लिनुपर्नेछ ।

३.१४.३ संस्थाको ऋण कार्यविधि अनुरूप प्रक्रिया पूरा भएको देखिएमा धितो मूल्यांकनको लागि सिफारिश एव स्वीकृतको अधिकार बमोजिम तोकिएको समय भित्र धितो मूल्यांकन गरी सम्बन्धित निकायमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

३.१५. निवेदन दस्तुर :

ऋण मागपत्र प्रस्तुत गर्दा निवेदन दस्तुर बापत देहाय बमोजिमको निवेदन दस्तुर संस्थामा बुझाउनुपर्नेछ ।

३.१५.१ बचत धितो वा जमानीमा प्रदान गर्ने ऋणमा : रु. निशुल्क ।-

३.१५.२ अचल सम्पत्ति धितोमा प्रदान गर्ने ऋणमा : रु. निशुल्क ।-

३.१६ धितो मुल्यांकन शुल्क :

निर्देशिकामा व्यवस्था भए बमोजिम हुनेछ ।

३.१६. रोक्का/फुकुवा दस्तुर :

संस्थाले कुनै सदस्यलाई ऋण प्रवाह गर्दा ऋणी स्वयंले धितो रोक्का दस्तुर तथा फुकुवा गर्दा फुकुवा दस्तुर बुझाउनु पर्नेछ ।

३.१७ ऋण व्यवस्थापन शुल्क :

ऋण स्वीकृती प्रकृत्यामा लाग्ने ऋण व्यवस्थापनका लागि साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

2031/11/17
12
Handwritten signatures and dates at the bottom of the page.

३.१८ शेर तथा बचत थप गर्नुपर्ने :

ऋण लगानी गर्दा लगानी रकमको कम्तीमा १ प्रतिशत शेर तथा बचत गर्नुपर्नेछ वा साधारण रूपले तोके बमोजिम हुनेछ ।

३.१९. धितो रोक्का :

ऋण स्वीकृत भई सकेपछि मालपोत कार्यालयको रेकर्डमा घटीमा स्वीकृत ऋण रकम बराबरको धितो रोक्का/दृष्टिवन्धक गरी सोको जानकारी पत्र सम्बन्धित ऋण मागकर्ताको व्यक्तिगत फाईलमा समावेश गरिनेछ । धितो रोक्का/दृष्टिवन्धक पास कार्यमा संस्थाकै कर्मचारी वा संस्थाले तोकेको प्रतिनिधि संलग्न हुनुपर्नेछ ।

३.२०. ऋण प्रवाह (निकाशा)

३.२०.१ ऋण स्वीकृत भैसकेपछि ऋणी सदस्यलाई ऋण निकाशाको लागि अनुसूची ६ बमोजिमको तमसुक गराई ऋण निकाशा गरिनेछ । संस्थाले सदस्यलाई ऋण प्रदान गर्दा सम्झौता पत्र र भरपाइमा दस्तखत गराई सदस्यको कारोबार बचत खातामा रकम जम्मा गरिनेछ । चेक वा नगदमार्फत लगानी गर्ने अवस्थामा सदस्यलाई ऋणको चेक वा नगद बुझनु पूर्व अनुसूची ७ बमोजिमको नगद वा चेक बुझलिएको भर्पाई अनिवार्य गर्नुपर्नेछ । स्वीकृत भई किस्ताबन्दीमा प्रदान गर्नु पर्ने प्रकृतिको ऋणको अनिवार्य सदुपयोगिता निरीक्षण गरेर मात्र अन्य किस्ता प्रदान गरिनेछ । स्वीकृत भएको ऋण बमोजिमको ढाँचामा तमसुक तयार गरी सो तमसुकमा ऋणीको लेखात्मक तथा रेखात्मक सहिछाप गराई कम्तीमा १ जना एकाघर परिवारको सदस्य सहित २ जना साक्षीहरु राखि रितपूर्वक तमसुकमा दस्तखत गराएपछि मात्र ऋण प्रदान गरिनेछ । तर बचत सुरक्षण ऋणमा भने सम्बन्धित धन जमानी बस्नेहरुको दस्तखत हुनु पर्नेछ ।

३.२०.२ ऋण मागकर्ताले ऋण स्वीकृत भएको ३ महिना भित्र ऋण लगिसक्नु पर्नेछ अन्यथा स्विकृत ऋण स्वतः रद्द हुनेछ ।

३.२०.३ ऋणी शेर सदस्यले स्वीकृत ऋणको सीमा समय अगावै ऋण रकम तथा किस्ता भुक्तानी गरी ऋण चुक्ता भई नसकेको अवस्थामा सोही समय सीमा कायम रहने गरी स्वीकृत सीमा रकम सम्म ऋण थप गर्न सकिने छ । थप ऋण रकमको ऋण व्यवस्थापन शुल्क तथा ऋण निवेदन शुल्क लाग्नेछ । यसको कार्यान्वयन लाईन अफ क्रेडिट (निरन्तर ऋणी) कार्यविधि अनुसार हुनेछ ।

३.२१ ऋण अनुगमन तथा निरीक्षण (ऋण सदुपयोगिता जाँच)

३.२१.१ ऋण निकाशा भएपछि ऋणको सही सदुपयोग भएको छ वा छैन सोको अनुगमन गर्न संस्थाको ऋण विभाग र ऋण उपसमिति जिम्मेवार रहनेछ ।

३.२१.२ ऋण अनुगमन गर्दा विशेषत नयाँ तथा बढि जोखिम युक्त क्षेत्रमा लगानी गरिएका तथा ठूलो आकारका शंकेस्पद ऋणहरुलाई अनुगमनमा प्राथमिकता दिइनेछ ।

३.२१.३ ऋण अनुगमन गर्दा अनुसूची ८ बमोजिमको फाराम प्रयोग गरी ऋणीको सम्बन्धित फाईलमा राखिनेछ ।

३.२१.४ ऋण सदुपयोग नभएको अवस्थामा ऋण सदुपयोग हुन नसक्नुको कारण समेत खुलाई त्यस्ता ऋणी उपर गर्नुपर्ने आवश्यक कारवाहिको लागि सञ्चालक समितिमा अनुसूची ९ बमोजिमको फाराम प्रयोग गरी अनुगमनकर्ताले सिफारिश गर्नुपर्नेछ ।

३.२१.५ अनुगमन प्रतिवेदनबाट ऋणको दुरुपयोग भएको देखिन आएमा तुरन्त ऋण असुली प्रक्रियालाई अगाडि बढाईनेछ । यस्तो अवस्थामा संस्थाले बढीमा २ प्रतिशत सम्म (हर्जना वापत) व्याजदर थप गरी ऋण असुल गर्न सक्नेछ ।

३१/३/२०१३
३१/३/२०१३

३.२२ व्याजमा छुट तथा हर्जना :

३.२२.१ छुट तथा हर्जना साधारण सभाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

३.२३ स्वीकार्य भुक्तानी :

३.२३.१ नगद :

ऋण तथा व्याजको भुक्तानी नेपाली मुद्रामा मात्र स्वीकार गरिनेछ । जिन्सी स्वीकार गरिने छैन । संस्थाको बैंक खातामा नगद जम्मा गरिएको बैंक भौचरलाई समेत नगदै सरह मानिनेछ ।

३.२३.२ चेक:

संस्थाले समय समयमा स्वीकार गर्न सक्ने बैंकहरूको चेक स्वीकार सम्बन्धि सूचना जारी गर्न सक्नेछ तर यस्तो चेक सदस्य वा निजको घरपरिवारको, भरखरै खिचिएको, विश्वासयोग्य र स्थानीय बजारमा कार्यालय भएको बैंकको हुनु पर्नेछ । तर तेश्रो पक्षको चेक भने संस्थाले स्वीकार गर्ने छैन । यदि कुनै सदस्यको चेक बाउन्स भएको पाइएमा ऋण विभाग प्रमुखले तत्काल सम्बन्धित सदस्यलाई जानकारी गराउनु पर्नेछ तथा त्यसको जिम्मेवार स्वयम् सदस्यनै हुनेछ । त्यस्तो सदस्यको चेक अर्कोपटक देखि संस्थाले स्वीकार गर्न बाध्य हुने छैन । ऋण चुता र धितो फुकुवा भने चेक नगदमा परिणत भए पश्चात मात्र हुनेछ ।

३.२४ ऋणको प्रतिवेदन

व्यवस्थापनले हरेक महिनाको ७ गते भित्र अधिल्लो महिनाको मसान्त सम्मको ऋण प्रतिवेदन अनुसूची १० बमोजिम सञ्चालक समिति तथा ऋण उपसमितिको संयोजकलाई पेश गर्नु पर्नेछ । सोही प्रतिवेदन बमोजिम भाखा नाघेको तथा असल ऋणको लागि ऋणी सदस्यहरूलाई तागेता गरिनेछ ।

ऋण असुली प्रक्रिया

- ४.१ ऋण लगानी गरेको बखतमा संस्थाले ऋणी सदस्यलाई ऋण भूक्तानी तालिका प्रदान गर्नेछ ।
- ४.२ ऋणको भाखा नाघ्नु १ हप्ता अगाडि ऋण विभागबाट ऋणीलाई विभिन्न माध्यमबाट (टेलिफोन, इमेल, पत्र आदि) जानकारी गराइनेछ ।
- ४.३ ऋण असुली कार्यलाई व्यवस्थित गर्न ऋण विभागले संस्थाको ऋण कार्यविधिको अधिनमा रही असुली कार्यविधि तयार पारी लागु गर्न सक्नेछ ।
- ४.४ ऋणीले जुन मितिमा ऋण लिएको भए पनि प्रत्येक वर्षको अन्त र पौष मसान्त सम्ममा अनिवार्य ब्याज बुझाउनु पर्नेछ ।
- ४.५ कुनै पनि सदस्यले ऋण लिई ऋणको भाखा समाप्त हुँदा समेत असुल नभएमा नीजका नाममा रहेका वचत खाताहरुको रकम शेयरको रकम वा अन्य नीजले पाउनु पर्ने रकम भए सबै रोक्का गरिने छ ।
- ४.६ प्रत्येक ऋणी सदस्यले आफूले लिएको ऋणको साँवा ब्याज तोकिएको समयमा बुझाउनु पर्ने छ । यदि साँवा र ब्याज पुरै असुल नहुने अवस्थामा पाकेको सम्पूर्ण ब्याज कटाई बाँकी साँवामा पुरै भाखा नाघे सरह हर्जना गणना गरिने छ ।
- ४.७ कुनै पनि ऋणको ब्याजमात्र लिएर साँवा ऋण नवीकरण गरिने छैन ।
- ४.८ गलत सूचना दिई आपतकालिन ऋण लिएको पाइएमा सो ऋणलाई यथाशिघ्र असुल उपर गरी नीज र सूचना दिने सदस्यलाई गल्तीको प्रकृति हेरी सञ्चालक समितिको निर्णयबाट सदस्यताबाट निष्कासन गर्ने सम्मको सजाय गर्न सकिनेछ ।
- ४.९ संस्थाले ऋणमा लाग्ने ब्याजको दर परिवर्तन गरे सोही मितिदेखि परिवर्तित ब्याजदर लाग्नेछ । सो भन्दा अघि अधिल्लो ब्याजदरमा ऋण असुल गरिनेछ ।
- ४.१० ऋण असुलीका लागि ताकेता अनुगमन र कानूनी कार्यविधि अपनाई ऋण असुली गर्नु पर्ने भएमा सो प्रक्रिया अपनाउदा लाग्ने सम्पूर्ण खर्च ऋणी स्वयम्ले व्यहोर्नु पर्ने छ ।

४.५ प्रतिक्षा सूचीमा राखिने

कुनै सदस्यले भाखामा ऋण नबुझाई भाखा नघाएको भए त्यस्ता सदस्यलाई पुनः ऋण लगानी गर्दा जति समय भाखा नघाएको छ त्यति नै समयसम्म पुनः ऋणका लागि प्रतिक्षा सूचीमा राख्न सकिनेछ । तर त्यस्तो प्रतिक्षा सूचिको समय एक वर्षभन्दा बढी हुने छैन ।

४.४.२ म्याद थप र भाखा संशोधन

देहायको अवस्थामा ऋणको साँवा समयभित्र बुझाउन नसक्ने उचित कारण देखाई १५ दिन अगावै निवेदन गरेमा ऋण स्वीकृत गर्ने तिकायले बढीमा १ वर्षसम्म म्याद थप गर्न सक्नेछ । यसरी म्याद थप गर्दा थप अवधिको नयाँ तमसुक बनाउनु पर्नेछ ।

देहाय

४.४.२.१ ऋणी सदस्यको मृत्यु भएमा

४.४.२.२ कुनै दैविक/प्राकृतिक विपत्ति आगलागी,भुकम्प, बाढीपहिरो आई ऋणीको घर/जग्गा वा व्यवसाय तहसनहस भएको वा नष्ट भएको अवस्थामा

४.४.२.३ ऋणी सदस्यलाई अकस्मात कुनै गम्भिररोग (क्यान्सर,मुटु, किडनी,एड्स, आदि) लागेमा

2079/2017
15
2079/2017

४.५ ऋणको वर्गीकरण

जोखिमको आधारमा ऋणको वर्गीकरण :

जोखिमको आधारमा ऋणलाई देहाय बमोजिम ३ भागमा विभाजन गरिनेछ ।

४.५.१ भाखा ननाघेको ऋण - असल ऋण

४.५.२ ०-१ महिना भाखा नाघेको ऋण - कमसल

४.५.३ १ महिना देखि १२ महिना सम्म भाखा नाघेको ऋण - शंकास्पद ऋण

४.५.४ १२ महिना भन्दा बढी नाघेको ऋण - खराब ऋण

४.६ जोखिम ऋणको व्यवस्थापन

उपरोक्त जोखिमहरूलाई निम्न अनुसार व्यवस्थापन गरिनेछ ।

४.७.१ ऋणमा हुन सक्ने सम्भावित जोखिमलाई न्यून गर्न ऋण लगानीको (असल ऋण) १ प्रतिशत रकम मासिक रुपमा खर्च लेखी ऋण सुरक्षण कोषमा दाखिला गर्न सकिने छ ।

४.७.२ मासिक रुपमा भाखा नाघेको ऋण गणना गरी देहायबमोजिम ऋण सुरक्षण कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।

(क) १२ महिना भन्दा बढी समय भाखा नाघेको ऋणका लागि १००% बराबर रकम

(ख) १ महिना देखि १२ महिनासम्म भाखा नाघेको ऋणका लागि ३५% बराबर रकम

४.७.३ सम्भौता अनुसार व्याज प्राप्त नभएको ऋणलाई समेत १ दिन देखि १२ महिनासम्म भाखा नाघेको ऋणको रुपमा गणना गरिनेछ ।

४.७.४ ऋण सुरक्षण कोष व्यवस्था गर्ने क्रममा विनियम बमोजिमको डुवन्त ऋण कोषको कुल रकमले अपुग भएमा खर्च लेखेर कोषको व्यवस्था गरिनेछ ।

४.७.५ ऋण अपलेखन (चार्ज अफ)कार्यविधि अनुसार भाखा नाघेको २ वर्ष भन्दा बढी भई उठ्नै नसक्ने अवस्थामा पुगेका ऋणलाई अपलेखन गरिनेछ ।

४.७.६ परियोजनाको प्रकृति हेरी सुरक्षाको लागि ऋणीलाई परियोजनाको विभागन लगाउनु पर्नेछ ।

असल ऋणी कार्यक्रम:

शेयरसदस्यलाई संस्थाबाट लिएको ऋणको नियमानुसार किस्ता र व्याज बुझाउन प्रेरित गर्ने उद्देश्यले यो असल ऋणी कार्यक्रम लागु गरिएकोछ । त्यस्ता ऋणीहरूको पहिचान गरी उनीहरूलाई सहूलियत प्रदान गर्नुका साथै उनीहरूको मनोबललाई उच्च राख्न एवं सबै शेयर सदस्यहरूलाई नियमित किस्ता र बचत जम्मा गर्न उत्प्रेरित गर्ने उद्देश्यले यो कार्यविधि तर्जुमा गरीएको छ ।

१. असल ऋणी छनौट कार्यविधि:

संस्थामा कारोबार गर्ने सदस्यहरूको मूल्यांकन गरी असल ऋणी परिचय पत्र अनुसूची ११ को ढाँचामा प्रदान गरिनेछ । असल ऋणी परिचय पत्र निम्न अनुसार कारोबार गर्ने सदस्यहरूलाई प्रदान गरिनेछ ।

(क) मासिक किस्ता र व्याज कम्तीमा नियमित ६ महिना (६ किस्ता) बुझाएको हुनुपर्ने ।

(ख) त्रैमासिक किस्ता र व्याज कम्तीमा नियमित १२ महिना (४ किस्ता) बुझाएको हुनुपर्ने ।

(घ) कम्तीमा १ वर्षदेखि अनिवार्य बचत नियमित बुझाएको हुनुपर्ने ।

(ङ) संस्थाको अन्य कुनै प्रकारको बाँकी बक्यौता नभएको हुनुपर्ने ।

(च) साख सुचनामा खराब ऋणीको सुचिमा नपरेको हुनु पर्ने ।

(छ) अग्रिम रुपमा किस्ता र व्याज भन्दा बढि रकम बुझाएमा मान्य हुने ।

(ज) यस प्रयोजनका लागि भाखा नाघेको ३ दिन भित्रको समयसम्म भाई छुट दिईनेछ । तर यस्तो समय एकपटक भन्दा बढी दिईने छैन ।

२०७३/०५/१७
16

नोट : असल ऋणीको मूल्यांकन साधारण सभा अगावै सम्पन्न गरी हरेक वर्षको वार्षिक साधारण सभामा परिचय-पत्र वितरण गरिनेछ ।

असल ऋणी खारेजी :

- (क) अनिवार्य बचत नबुझाएमा ।
- (ख) किस्ता र व्याज तोकिएको समय भित्र नबुझाएमा ।
- (ग) संस्थाको बारेमा कुप्रचार वा अप-व्याख्या गरेमा ।

असल ऋणीले प्राप्त गर्ने सुविधाहरु:

- (क) अन्य ऋणीहरुको व्याजदरभन्दा १% कम व्याज लाग्ने ।
- (ख) संस्थाको नियमानुसार अधिकतम सिमासम्मको ऋण प्राप्त गर्न सकिने ।
- (ग) सञ्चालक समितिको एक कार्यकाल भरि एउटै धितोमा पुनः धितो मूल्यांकन शुल्क नलाग्ने ।
- (घ) ऋणको समय अवधि भर स्वीकृत ऋण रकमको सीमाभित्र रहने गरी ऋण थप गर्न चाहेमा सेवा शुल्क लाग्ने छैन ।
- (ङ) सहकारी भ्रमण र व्यवसायिक तालिममा प्राथमिकता दिइने ।
- (च) संस्थाबाट उपलब्ध हुने सेवा/सुविधामा पहिलो प्राथमिकता राखिने ।
- (छ) प्रकृया पुन्याई जतिमुकै बेला पनि ऋण माग गर्न सकिने ।
- (ज) संस्थामा भिन्नै पहिचान कायम गरिने ।

ऋणको प्राथमिकता :-

तरलपूँजी कम भएको अवस्थामा निवेदन दर्ताका आधारमा देहाय बमोजिम प्राथमिकता रहने गरी क्रमशः ऋण लगानी गरिनेछ ।

(क) आपतकालिन ऋण	(ख) लघु व्यवसाय ऋण	(ग) कृषि ऋण
(घ) घरायसी ऋण	(ङ) व्यवसाय ऋण	(च) उद्योग ऋण
(छ) बैदेशिक रोजगार ऋण	(ज) कर्मचारी सहूलियत ऋण	

ऋण लगानीको लागि थप पूँजीको व्यवस्था

- क) जिल्ला संघ, केन्द्रीय संघ, नेपाल राष्ट्र बैंक, बैंक तथा वित्तीय संस्थाहरु
- ख) सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरु

परिच्छेद ५

५ भाखा नाघेको ऋण व्यवस्थापन

५.१ भाखा नाघेको ऋणको गणना :

- ५.१.१ ऋणको तमसुक र भुक्तानी तालिका अनुसार तोकिएको समयसीमा भित्र ऋणको किस्ता, व्याज र साँवा भुक्तानी नगरेको देहायबमोजिमका अवस्थामा ऋणलाई भाखा नाघेको ऋणको रूपमा गणना गरिनेछ ।
- ५.१.२ संस्थालाई तिर्नुपर्ने किस्ता रकम तोकिएको समयमा प्राप्त नभएमा बाँकी साँवा रकमलाई नै भाखा नाघेको ऋणको रूपमा गणना गरिनेछ ।
- ५.१.३ संस्थालाई तिर्नुपर्ने व्याज रकम तोकिएको समयमा प्राप्त नभएमा ऋणको साँवा रकम पुरैलाई भाखा नाघेको ऋणको रूपमा गणना गरिनेछ ।
- ५.१.४ भाखा नाघेको ऋणको गणना प्रत्येक महिनाको मसान्तमा गरिनेछ ।

५.२.११ जमानी दिएका सदस्यहरुलाई जानकारी गराइएको ३० दिनपछि सञ्चालक समितिले ऋणी सदस्यहरुको शेर, बचत तथा जमानी सदस्यले दिएको बचतबाट कट्टा गरी ऋण असुल उपर गरी निज ऋणीलाई सदस्यताबाट विदा दिईनेछ ।

५.२.१२ हायर पर्चेज अन्तर्गत मोटरसाइकलमा गरिएको ऋणको हकमा मासिक किस्ता नाघेको ७ दिनभित्र इमेल/टेलिफोन मार्फत ताकेता गरिनेछ । ताकेता गर्दा ऋणीबाट प्रतिबद्धता लिईनेछ । पछिल्लो किस्ताको अवधि सम्मको प्रतिबद्धता गरिएको म्याद भित्र समेत ऋण किस्ता व्याज असुल उपर नभएमा ३० दिन भित्र संस्थाले सवारी साधन जफत गर्ने आसयको चेतावनी पत्र पठाईने छ । चेतावनी पत्र बुझेको ३० दिन भित्र संस्थाले प्रशासनिक प्रक्रिया पूरा गरी सवारी साधन जफत गरिनेछ ।

५.२.१३ इलेक्ट्रोनिक्स सौर्य उर्जा र कम्प्युटर ऋणको हकमा मासिक किस्ता नाघेको ७ दिनभित्र इमेल/टेलिफोन मार्फत ताकेता गरिनेछ । ताकेता गर्दा ऋणीबाट प्रतिबद्धता लिईनेछ । पछिल्लो किस्ताको अवधि सम्मको प्रतिबद्धता गरिएको म्याद भित्र समेत ऋण किस्ता व्याज असुल उपर नभएमा ३० दिन भित्र संस्थाले उक्त साधन जफत गर्ने आसयको चेतावनी पत्र पठाईने छ । चेतावनी पत्र बुझेको ३० दिन भित्र संस्थाले प्रशासनिक प्रक्रिया पूरा गरी उक्त साधन जफत गरिनेछ ।

परिच्छेद-६

विविध

५.१ वाधा अडकाउ फुकाउने र व्याख्या गर्ने अधिकार :

यस कार्यविधिको कार्यान्वयन गर्ने क्रममा कुनै किसिमको द्विविधावा वाधा अडकाउ आइपरेमा सोको व्याख्या गर्ने र वाधा अडकाउ फुकाउने अन्तिम अधिकार सञ्चालकसमितिलाई हुनेछ ।

५.२ स्वतः निष्कृत हुने :

यस कार्यविधिका व्यवस्थाहरु सहकारी ऐन, नियमावली, सहकारी विभागद्वारा जारी मापदण्ड, नेपाल राष्ट्र बैंक ऐन २०५८, बैंक तथा वित्तीय संस्था सम्बन्धी ऐन, २०६३ र सो अन्तर्गत बनेका वा जारी गरिएका नियम विनियम वा जारी भएका निर्देशिकाको व्यवस्थाहरुसंग बाभिएमा बाभिएको हद सम्म स्वतः निष्कृत हुनेछ ।

५.३ खारेजी र बचाउ :

यो कार्यविधि जारी भएपछि ऋणकार्यविधि - २०६१ खारेज हुनेछ । सो कार्यविधि अनुरूप हालतम्म भएका काम कारवाहीहरु यसै ऋणकार्यविधि अनुरूप भएको मानिनेछ ।

समाप्त
२०७१/१६/१५